

پردیس فارابی دانشگاه تهران

دانشکده الهیات

ترجمه کتاب هویة التشیع تالیف دکتر احمد وائلی

استاد راهنما: دکتر صادق فتحی

استاد مشاور: دکتر جهاد فیض الاسلام

نگارش: حسین سعدی

پایان نامه برای دریافت درجه **کارشناسی ارشد**

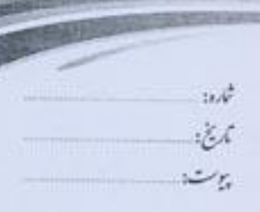
رشته **زبان و ادبیات عربی** گرایش **مترجمی**

زمستان ۹۴

بسم الله الرحمن الرحیم

پردیس فارابی دانشگاه تهران

شماره: ....
تاریخ: ....
پیوست: ....

به نام خدا

صورتجلسه دفاعیه پایان‌نامه کارشناسی ارشد

دانشکده الهیات پردیس فارابی

با عنایت به آئین‌نامه آموزشی دوره کارشناسی ارشد ناپیوسته، جلسه دفاعیه پایان‌نامه کارشناسی ارشد آقای/ خانم حسین سعدی به شماره دانشجویی ۲۲۰۴۹۲۰۶۹ در رشته مترجمی زبان عربی دوره روزانه در تاریخ ۱۳۹۴/۱۱/۲۷ در محل پردیس با عنوان « ترجمه کتاب «هویه التشیع» تالیف دکتر احمد الوائلی »

با حضور هیات داوران تشکیل شد و بر اساس کیفیت پایان‌نامه، ارائه دفاعیه و نحوه پاسخ به سوالات، رای نهایی به شرح ذیل اعلام گردید:

پایان نامه مورد قبول می‌باشد. ☐ پایان‌نامه با اصلاحات مورد قبول می‌باشد. ☑ پایان نامه مورد قبول نمی‌باشد. ☐

نمره نهایی پایان‌نامه: ۱۷ هفده

تعداد واحد پایان نامه: ۴

درجه پایان‌نامه: خوب

ردیف	مشخصات هیات داوران	نام و نام خانوادگی	مرتبه دانشگاهی	دانشگاه یا موسسه	امضاء
۱	استاد راهنما	دکتر صادق فتحی دهکردی	استادیار	پردیس فارابی	
۲	استاد مشاور	دکتر جهاد فیض الاسلام	استادیار	پردیس فارابی	
۳	استاد داور	دکتر مجتبی عمرانی پور	استادیار	پردیس فارابی	
۴	نماینده کمیته تحصیلات تکمیلی دانشکده	دکتر مجتبی عمرانی پور	استادیار	پردیس فارابی	

رئیس دانشکده الهیات
دکتر فتح اله نجارزادگان

معاون علمی پردیس فارابی
دکتر مهدی ذاکری

نشانی: قم، ابتدای جاده قدیم تهران، بعد از پایانه مسافربری، پردیس فارابی دانشگاه تهران کدپستی: ۳۷۱۸۱۱۷۴۶۹ صندوق پستی: ۳۵۷
تلفن: ۰۲۵۳۶۱۶۶۱۰۰ نمابر: ۰۲۵۳۶۶۴۴۰۸۱ Email: farabi@ut.ac.ir Website: http://farabi.ut.ac.ir

جمهوری اسلامی ایران
دانشگاه تهران

تاریخ
شماره
پیوست

باسمه تعالی

تعهد نامه اصالت اثر

اینجانب حسین سعدی متعهد می شوم که مطالب مندرج در این پایان نامه / رساله حاصل کار پژوهشی اینجانب است و به دستاوردهای پژوهشی دیگران که در این پژوهش از آنها استفاده شده است ، مطابق مقررات ارجاع و در فهرست منابع و مآخذ ذکر گردیده است . این پایان نامه / رساله قبلاً برای احراز هیچ مدرک هم سطح یا بالاتر ارائه نشده است.در صورت اثبات تخلف (در هر زمان) مدرک تحصیلی صادر شده توسط دانشگاه از اعتبار ساقط خواهد شد.کلیه حقوق مادی و معنوی این اثر متعلق به پردیس / دانشکده / مرکز دانشگاه تهران می باشد.

نام و نام خانوادگی دانشجو
امضاء و تاریخ

حسین سعدی
۹۵/۰۱/۲۲

تقدیم به:

شاگردان مکتب امام جعفر صادق (ع) که در تاریخ این مذهب، جوهر قلمشان هم‌پای خون شهیدان در آبیاری درخت پربرکت تشیع سهیم بوده است.

حسین سعدی

تشکر و قدرانی:

از تلاش ها و زحمات مجدانه استاد راهنما جناب آقای دکتر فتحی و استاد مشاور جناب آقای دکتر فیض الاسلام و گروه محترم زبان و ادبیات عرب پردیس فارابی به ویژه دکتر قاسمی تقدیر به عمل می‌آورم. همچنین از عموی عزیزم جناب آقای دکتر سعدی و پدر بزرگوارم که از هیچ کمکی برای ترجمه کتاب هویت تشیع فروگذاری نکردند تشکر می‌کنم.

چکیده

در این پایان‌نامه کتاب "هویت تشیع" ترجمه شده است که دکتر احمد وائلی، نویسنده آن تلاش داشته علاوه بر معرفی ماهیت تشیع، چهره دروغینی که بدخواهان این مذهب در دوره‌های مختلف به تصویر کشیده اند را به چالش بکشد. این کتاب شبهات مختلفی که علیه تشیع وجود دارد را مطرح کرده و در جایگاه پاسخگویی برمی‌آید. شک در نبوت پیامبر اکرم (ص)، تاثیر شیعیان در پدیده شعوبیه و ماجرای عبدالله بن سبا و ایرانی بودن مذهب تشیع از مهم ترین شبهاتی است که در این کتاب مطرح شده و به آن پاسخ گفته می‌شود. استفاده نویسنده از نقل‌قول‌های علمای اهل سنت و خاورشناسان برای ابطال اتهامات علیه تشیع از دیگر مزیت‌های این کتاب است. هویت تشیع به زبانی سلیس و روان ابعاد مختلف مذهب شیعی و نگاه سایر مذاهب به آن را مورد بررسی و تحلیل قرار می‌دهد و در راستای معرفی هرچه بهتر چهره واقعی تشیع برمی‌آید. این کتاب با تاکید برلزوم دوری از افراط گرایی و نگاه متعصبانه تلاش دارد همزیستی مسالمت‌آمیز بین مذاهب اسلامی را ترویج کند.

واژه‌های کلیدی: تشیع، هویت تشیع، احمد وائلی، عبدالله بن سبا، اسلام.

پیشگفتار مترجم:

تشیع شاید از معدود مذاهبی باشد که از زمان پیدایش تا کنون با انواع حمله‌ها، فشارها و تبلیغات منفی مواجه شده است اما با این وجود توانسته به مرور زمان پیروان بیشتری را به خود اختصاص دهد. از جمله مسائلی که در طول تاریخ تشیع جالب توجه است تلاش بدخواهان این مذهب برای القای جلوه ای مخدوش از این مذهب است که به واسطه تلاش‌های ائمه اطهار (ع) و شاگردان آن حضرات نتوانسته آنگونه مطابق میل بدخواهان تأثیر گذار باشد. در این پیشگفتار تلاش می‌شود ابتدا به معرفی اجمالی مذهب تشیع بپردازیم و پس از آن شماری از اشکلاتی را که به این مذهب وارد می‌شود را معرفی کنیم.

در این راستا اگر بخواهیم به شناختی حقیقی نسبت به تشیع دست پیدا کنیم، پیش از هر چیز لازم است تا اسلام را به خوبی بشناسیم تا بتوانیم تشیع را در بسط آن تعریف کنیم. این مسئله از آن رو اهمیت دارد که برخی تلاش داشتند مذهب تشیع را پدیده ای غیر اسلامی و تحت تأثیر برخی تمدن‌ها جلوه دهند حال اینکه برهیچ کس پوشیده نیست که چارچوب و محتوای تشیع کاملا اسلامی است.

برای معرفی دین اسلام باید گفت: اسلام، ایمان داشتن به الوهیت، وحدانیت و ربوبیت ذات مقدس خداوند و ایمان داشتن به تمامی رسولان از حضرت آدم تا خاتمشان حضرت محمد (ص) است. همچنین ایمان داشتن به احکام اسلام که بر آمده از سنت پیامبر است و ایمان و تصدیق قرآن و اعتقاد به معاد، حساب، ثواب و عقاب روز قیامت است. تشیع نیز علاوه بر لزوم اعتقاد به همه این گزاره‌ها، مبتنی بر آن است که بعد از پیامبر (ص) مصدر دریافت عقاید و معارف و احکام اسلام، اهل بیت آن حضرت هستند. شیعه کسی است که در تمام امور چه با زبان و چه با عمل، مطیع و فرمانبردار معصومین باشد و به فرمان عقل و فطرت الهی خویش، پا جای پای آنها بگذارد.

تلاش برای تخریب وجهه تشیع:

از سوی دیگر با توجه به اینکه از دیرباز تاکنون گروهی تلاش داشتند که برخی از اقدامات اشتباه شیعیان را به عنوان باورهای تشیع جلوه دهند باید تاکید کرد که شیعه واقعی کسی است که در همه امور از رسول اکرم (ص) و از امیر المؤمنین، علی (ع) و سایر ائمه، پیروی نماید که به حق، یک نور واحد و پیروان صدیق پیامبرند و همانند نفس شریف ایشان از هرگونه خطا و اشتباه مصونند. بر این اساس تشیع هرچیزی را که مخالف قرآن کریم و سنت نبوی باشد نمی‌پذیرد و همه اعتقادات این مذهب از پشتوانه اسلامی برخوردار است.

بسیاری تلاش دارند تشکیل تشیع را در زمان خلافت عثمان یا پس از آن معرفی کنند تا با استفاده از آن این مذهب را ساخته و پرداخته یک قومیت به خصوص یا یک شخصیت یهودی جلوه دهند حال اینکه دلایل بسیاری در کتاب‌های شیعه و سنی وجود دارد که نشان می‌دهد تشیع در زمان حیات حضرت رسول اکرم (ص) تشیکل شد و خود ایشان در مواضع مختلف گروهی را تحت عنوان شیعه علی (ع) معرفی کرده است.

شبهات نخ نما شده علیه تشیع:

عبدالله بن سبا یکی از مهم‌ترین شبهاتی است که به عقیده تشیع نسبت داده می‌شود. برخی کینه توزان در دوره‌های مختلف با طرح این مساله که یک یهودی زاده به نام عبدالله بن سبا به مذهب تشیع راه یافته و با نفوذ به این مذهب عقاید اصلی آن را تشکیل داده است تلاش دارند بگویند تشیع موجب ضربه به اسلام شده و ابن سبا از این طریق وجهه دین مبین اسلام را خدشه دار کرده است. این ادعا در حالی مطرح می‌شود که بدخواهان شیعه هیچگاه نتوانسته

اند این ادعا را اثبات کنند یا دیگران را قانع کنند که عقاید تشیع در مورد امامت، عصمت، رجعت و مسائل دیگری از این قبیل از پشتوانه قرآنی و دینی برخوردار نیست.

از دیگر حربه‌هایی که دشمنان تشیع برای ضربه به این مذهب پیش گرفته اند نسبت دادن عقاید گروه‌های شاذی به شیعه امامیه است. آنها دیدگاه‌های موهن برخی از گروه‌ها که هیچ نسبتی با تشیع ندارند را به عنوان دیدگاه شیعیان القا می‌کنند. متاسفانه بسیاری از نویسندگان نیز در این راستا یا مغرضانه یا به خاطر عدم مطالعه دقیق با تکرار برخی از سخنان نادرست شیعیان را متهم به عقایدی کرده اند که تشیع از آن مبری است.

در این باره باید تأکید کرد که اکثریت شیعه که اقلیت‌هایی مانند زیدیه و اسماعیلیه از آن منشعب و جدا شده‌اند «شیعه امامیه و دوازده امامی» نامیده می‌شوند. شیعیه امامیه در ابتدا در اعتراض به دو مساله تشکیل شد؛ آن دو مسئله «حکومت اسلامی و مرجعیت علمی» بود که شیعیان آن را حق اختصاصی اهل بیت می‌دانستند.

امامیه معتقد بود که خلافت اسلامی که البته ولایت باطنی و پیشوایی معنوی جزء جداناپذیر آن است، از آنِ علی و فرزندان اوست که به موجب تصریح خود پیامبر(ص) و سایر امامان اهل بیت، ۱۲ تن هستند.

اما درباره تفاوت موجود بین امامیه و زیدیه باید گفت که فرق کلی میان شیعه دوازده امامی و شیعه زیدی این است که شیعه زیدی غالباً امامت را مختص به اهل بیت نمی‌داند و عدد ائمه را به ۱۲ نفر منحصر ندیده و برخلاف شیعه دوازده امامی، از فقه اهل بیت پیروی نمی‌کند.

از دیگر مسائلی که تشیع به خاطر آن مورد هجمه قرار می‌شود مسأله تقیه است، این درحالی است که شیعه در زمان خلفای راشدین، پیوسته زیر فشار قرار داشت و پس از آن در مدت خلافت بنی امیه هر گونه امن و مصونیت از جان و مالشان برداشته شد آنها با استفاده از این مفهوم دینی توانستند علاوه برحفظ جان خود، راه خود را از حاکمان جور جدا سازند. اقدامی

که به ویژه در زمان امام صادق (ع) صورت پذیرفت و دستاوردهای بسیاری را برای این مذهب به دنبال داشت. جالب اینجاست که بسیاری از علما و صاحب نظران اهل تسنن نیز مسأله تقیه را تایید می‌کنند اما با این وجود بازهم تشیع به خاطر اعتقاد به این مسأله مورد حمله قرار گرفته است.

مسأله مهدویت نیز از دیگر باورهای شیعی است که با وجود تأکید پیامبر اکرم (ص) بر ظهور منجی از نسل او در آخر الزمان بازهم به عنوان یکی از باورهای خرافه آمیز شیعیان به شمار می‌آید. مرتبط دانستن این اعتقاد به حس گرایی دینی یا القای تقلیدگرایی از سایر امت ها از جمله هجمه ها علیه ظهور مهدی موعود (عج) است. همه اینها درحالی صورت می‌پذیرد که دلایل متقن عقلی موجب شده که مسلمانان و به ویژه شیعیان روز به روز به ظهور منجی امیدوار تر شوند.

درپایان باید تاکید داشت که تشیع باوجود همه هجمه‌ها، اتهامت، سرکوب‌ها و تلاش‌های مذبوحانه توانست رفته رفته جایگاه خود را در جهان اسلام تثبیت کنند، امروز با وجود فراگیر شدن افراط گرایی به ویژه در خاورمیانه علمای شیعه همه تلاش خود را به کارگرفته اند تا با همه مشکلات در راستای معرفی بهتر تشیع به جهان اسلام و فراگیر کردن وحدت اسلامی تلاش کنند. رفته رفته با معرفی چهره واقعی تشیع به مسلمانان تلاش برای شیعه هراسی در بین مسلمانان تاثیر خود را از دست داده است و امروز غالب مسلمانان تشیع را به عنوان یکی از مذاهب تأثیر گذار به رسمیت شناخته اند.

در همین راستا مقابله با تندروی و افراط تنها در راستای همزیستی مسالمت آمیز بین پیروان مذاهب مختلف امکان پذیر است که این مهم امروزه با جلوه گر شدن چهره شدن حقیقی تشیع و ناکارآمد شدن هجمه ها محتمل تر است. اما با این وجود همچنان باید نسبت به حربه‌های

جدید دشمنان هوشیار بود و جلوی هرگونه تندروی در بین شیعیان را گرفت تا به نوعی جلوی ریختن آب به آسیاب دشمن گرفته شود.

معرفی دکتر احمد وائلی نویسنده کتاب هویت تشیع:

حجت الاسلام و المسلمین دکتر احمد وائلی در دنیای عرب و به ویژه در جهان تشیع شخصیت شناخته شده ای است. او که در عرصه های مختلف از قبیل خطابه، شعر و تألیف توانسته توفیقات بسیاری را به دست آورد در طول عمر پربرکت خود همواره در راستای تقویت وحدت جهان اسلام و افزایش آگاهی و بصیرت شیعیان عمل کرده است. این روحانی وارسته که بدون شک برجسته ترین خطیب شیعی جهان عرب در یکی دو دهه اخیر به شمار می‌رود تلاش بسیار زیادی به کار برد تا جهان اسلام و به ویژه شیعیان را از افراط گرایی و تندروی دور سازد. سیره عملی وی و اظهارات و نوشته‌های دکتر وائلی نیز دال بر همین مطلب است. در ادامه به معرفی ابعاد مختلف زندگی نویسنده کتاب "هویة التشیع" می‌پردازیم.

تولد و تحصیلات:

شیخ احمد وائلی در روز ۱۷ ربیع الاول سال ۱۳۴۷ هـ (۱۲ شهریور ۱۳۰۷) در نجف اشرف چشم به دنیا گشود. او در خانواده ای مذهبی در شهر نجف به دنیا آمد. وائلی از خانواده آل وائل از بنی لیث متعلق به قبیله کنانه بود.

دکتر احمد وائلی دوران نوجوانی و جوانی را در نجف گذارند که با توجه به فضای علمی این شهر توانست دروس حوزوی و آکادمیک را همزمان سپری کند. این روحانی وارسته در سال ۱۹۶۲ میلادی موفق به اخذ مدرک لیسانس در رشته زبان عربی و علوم اسلامی شد. این

شخصیت برجسته پس از آن تحصیل خود را در دانشکده پژوهش‌های اسلامی وابسته به دانشگاه بغداد ادامه داد و در سال ۱۹۶۹ از این دانشگاه در مقطع کارشناسی ارشد فارغ التحصیل شد. دکتر احمد وائلی پس از آن عازم مصر شد و در سال ۱۹۷۵مقطع دکترای خود را در دانشگاه قاهره به پایان رساند.

از سوی دیگر شیخ احمد وائلی دروس حوزوی خود را پیش برجسته ترین اساتید آن زمان حوزه نجف اشرف سپری کرد که از مهم‌ترین آنها می‌توان به آیت الله خوئی، آیت الله محسن حکیم، آیت الله محمد باقر صدر، شیخ محمدرضا مظفر، شیخ حسین مظفر، شیخ محمد تقی ایروانی و... اشاره کرد.

خطابه:

بدون شک حجت الاسلام دکتر احمد وائلی یکی از تأثیرگذارترین خطبای حسینی در جهان عرب است. او توانست با سبک و محتوای مخصوص به خود موج جدیدی را در زمینه خطابت در عراق و در سایرکشورهای عربی ایجاد کند. شیخ احمد وائلی که از چهارده سالگی برروی منبر می‌فرت توانست به تأثیرگذارترین منبری جهان عرب تبدیل شود و علما و روحانیون زیادی از او الگوگیری کنند. او به واسطه سبک جدیدی که از خطابت پایه گذاری کرد توانستد مخاطبان بسیاری را به خود جلب کند که به سه نسل مختلف تعلق داشتند.

حجت الاسلام وائلی ابتدا در شهرهای مختلف عراق بر روی منبر می‌رفت اما پس از سرکوب‌های گسترده حزب بعث با روی کارآمدن صدام حسین به سوریه مهاجرت کرد. او در طول سال‌ها دوری از کشور خود در کشورهای حوزه حاشیه خلیج فارس مانند کویت، بحرین و امارت به تبلیغ اسلام ناب محمدی (ص) پرداخت. او همچنین در مراکز اسلامی کشورهای

اروپایی در مناسبت‌های مختلف دینی به تبیین نگاه اسلام نسبت به عرصه‌های مختلف زندگی پرداخت.

شعر:

دکتر احمد وائلی، در زمینه شعر نیز توانست در عراق و جهان عرب جایی برای خود دست و پا کند. وائلی که در یک دوره سیاسی پراز حوادث ومخصوصاً در دو دهه ۴۰ و۵۰ ازتاریخ معاصر را بشت سر گذاشته ودرآن دوره موضع گیری‌های بی نظیری را از خود به جا گذاشت. شجاعت و آگاهی او نسبت به شرایط روز عراق و جهان موجب شد که نقش پررنگی را درجنبش اصلاح سیاسی وفکری عراق ایفا کند. از دیدگاه وائلی شعر صرفا یک فعالیت خنثای هنری نبود بلکه او برای شعر جایگاه والایی در رسالت ارشاد و آگاهی دیگران قائل بود. به باور او شاعر متعهد باید پیام رسان وراهنما باشد وهمانطور که منبر رسالت دارد شعرنیز دارای نقش ورسالت ویژه ای است.

شعرهای او از این پتانسیل برخوردار بود که بر روی بسیاری از جریان‌ها و طیف‌های سیاسی واجتماعی تأثیر بگذارد. دکتر وائلی که قصاید سیاسی بسیاری را سروده است، توانست از این راه علاوه بر همراهی نهضت‌های مختلف مردمی نخبه‌ها و مردم عوام عراق را از وضعیت عراق و شرایط این کشور مطلع و در برابر حکومت‌های ظالم وقت در عراق بایستد. وائلی در حوادث متعدد سیاسی عراق وبه عناوین مختلف شعرگفته است. برای نمونه قصیده «خوابهای کاذب» درمورد سوسیالیست‌ها وشعارهای آنان، قصیده «با رودخانه تایمز»درباره اشغال عراق توسط بریطانیا وقصیده «بغداد» درباره اوضاع نابسامان عراق درسایه حکومت بعثی‌ها. مسأله فلسطین و دیگر مشکلات جهان اسلام و جهان عرب نیز از چشم تیزبین دکتر وائلی دور نماند. از به یادمانی‌ترین اقدامات او شعرخوانی شجاعانه این روحانی عراقی درمخالفت با حکومت بعث در